

"קפץ קרח ואמר למשה: טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית? אמר לו, חייבת בציצית. אמר לו קרח, טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה ארבע חוטין פוטרות אותה? בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה? אמר לו, חייב במזוזה. אמר לו, כל התורה כולה רע"ה פרשיות אינה פוטרת את הבית פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית? אמר לו, דברים אלו לא נצטויות עליהן ומלבך אתה בודאך" (מדרש רבה במדבר פרשה י"ח פסקה ג').

שתדל לבאר את משמעות טענותיו של קרח, על פי דרכנו עתה. הנה, ייחודיות האדם וה"אני" שלו מתגלה כלפי חוץ בעיקר בשני דברים: בביתו ובבגדיו.<sup>50</sup>

המקום העיקרי שבו מתגלה כבוד האדם הוא ביתו, היינו, מקום דיורו, כמאמר חכמים "כבודו במקומו מונח". ביתו של אדם מבדיל אותו מיתר האנשים, ובו הוא יכול לגלות את ייחודיותו ולהוציא לפועל צורתו הבלעדית.<sup>51</sup>

במקביל, בגדיו של אדם מפרסמים ומגלים את כבודו – גם כשהוא אינו במקומו, כמ"ש חז"ל (שבת קי"ג ע"א): "דרבי יוחנן קרי (קרא) למאניה (בגדים) מכבודתי". פירוש רש"י "מכבודתי" – שמכבדין בעליהן".

מכיון ששני דברים אלו מבטאים את ה"אני" של האדם, לכן נצטוונו לשים בהם סימן המזכיר את השורש העליון – כי יסוד עבודת האדם הוא לבטל ולהחזיר את ה"אני" שלו לשורשו, ולבטלו לקב"ה.

לכן, נצטוונו להטיל ציצית בבגד – לזכור שצריכים לקחת את נקודת הייחודיות המתבטאת בבגדים, ולתלות אותה בשורשה – בכסא הכבוד הרמוז בתכלת הציצית. וכמו כן המזוזה העומדת בפתח הבית מזכירה לנו שיש לבטל את אותו כבוד המתגלה בביתו של האדם, ולייחדו לבורא יתברך, בבחינת "הי אחד".

נמצא, שהציצית והמזוזה, שניהם, מכוונים לדבר אחד – להזכיר לאדם להפוך את ה"אני" שלו לאין, ולמסור את כבודו לבוראו.

#### טענתו של קרח

קרח, כאמור, חלק על העיקר הגדול הזה. הוא טען כי עצמיות ה"אני" של האדם, וכן המעלות שחלק הקב"ה לברואיו – משמשות את האדם בעצמו. ואם האדם שלם בעצמו, אינו צריך לבטל את עצמו לייחודו של עולם, שחרי ניתנה לו מעלה וגדולה לעצמו. ובכן לדעת קרח – מצוות הציצית והמזוזה שייכות – רק כאשר הבגד או הבית חסרים – או אז צריכים להיצמד לעליונים כדי להשלים את חסרונם ולקבל מהם שלימות. אך במקרה שהבגד צבוע בצבע תכלת, והבית מלא ספרים, הרי חס ללא

חיסרון (ודבר זה מרמו על ה"אני" של האדם שהוא שלם לגמרי) – ואז אין מקום לציצית ומזוזה, כי אין צורך לבטל את ה"אני" של האדם לשורשו כאשר הוא שלם בעצמו (כי השלימות והשררות משמשות את האדם ולא להיפך).

זאת חקת התורה אשר-ענה ה' לאמר דברן אל-בני ישראל ויקחו אליה פרה  
אדמה תמימה אשר אין-בה מום אשר לא-עלה עליה על: (במדבר י"ט ב')

זאת חקת התורה - לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה  
המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חקה' - גזירה היא מלפני, ואין  
לך רשות להרהר אחריה. (רש"י)

מצוות פרה אדומה נחשבת למצווה הנעדרת טעם מובן, ולפיכך הגדירה אותה  
התורה כ"חוקה" - מונח המדגיש את העובדה שאף על פי שאין אנו יכולים  
להבין את פשרה של מצווה זו היא מחייבת אותנו באופן מוחלט, ואין לך רשות  
להרהר אחריה" - כלשון רש"י.

הגאון ר' גדליה שור מעיר שלכאורה על פי דברי חז"ל הנ"ל שהביא רש"י  
הרי שהנוסח: "חוקת התורה" טעון הסבר; השטן ואומות העולם אינם טוענים  
שהתורה כולה הינה חסרת-פשר, אלא שמצוות פרה אדומה בלבד איננה מובנת.  
מדוע אפוא בחרה התורה להתנסח במילים: "חוקת התורה" אם הצורך בהדגשה  
זו אינו נוגע אלא ביחס למצוות פרה אדומה בלבד? מדוע כל התורה כולה  
מוגדרת בפסוק זה כ"חוקה"?

מניסוח זה אנו רואים שאף על פי שביחס למצוות פרה אדומה ישנה הדגשה  
מיוחדת שמדובר בחוק ובגזרה שאין אנו מבינים, במובן מסויים אמירה זו נכונה  
ביחס לכלל מצוות התורה. הגישה הנכונה ביחס לכל מצווה באשר היא - יהיה  
טעמה אשר יהיה - הוא שאנו מחוייבים להיים אותה בראש ובראשונה מאחר  
וזהו רצון ה'. הקב"ה ציווה - ואנו מקיימים. גם מצוות שטעמם מפורש או קרוב  
יותר אל השכל אינם באמת מובנות לנו לחלוטין. תמיד ישנם טעמים נשגבים  
למצווה שהם מעבר להשגתו של בן אנוש, ואף פעם איננו יכולים לרדת באמת  
לשורשה הפנימי והעמוק של המצווה.

יתר כל כן; העובדה שאנו נגשים לקיום מצווה מתוך הכנעה והתבטלות בפני  
רצון השם היא חלק בלתי נפרד מקיום מלא של המצווה. גישה זו מראה שאנו  
עבדי השם המקיימים רצונו ללא שאלות והרהורים, ודבר זה מצד עצמו הוא  
חלק מתכליתה של כל מצווה ומצווה.

אף על פי כן, התורה בחרה להדגיש רעיון זה דווקא במצוות פרה אדומה,  
מאחר ועיקרון זה בא לידי ביטוי בצורה בולטת במיוחד במצווה זו, וכפי שאמר  
שלמה המלך ע"ה (קהלת ז' כ"א): "אמרתני אֶחְפְּמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי"

הזכרנו לעיל את העיקרון המובא בתפילת "לשם יחוד" שחיבר האר"י ז"ל;  
תפילה זו מבטאת את רצונו של האדם לקיים את המצווה בצורה שלמה, ולבקש  
שהיא תביא להשראת השכינה. חלק מנוסח זה כולל בקשה לזכות לקיים את  
המצווה באופן הראוי וכן את "כל תרי"ג המצוות התלויות בה".

הרעיון הטמון בביטוי זה הוא שלכל מצווה ישנם שני הבטים מרכזיים: מצד  
אחד לכל מצווה ישנה משמעות העומדת לכשעצמה, אמנם מלבד זאת אפשר  
להסתכל על המצווה בהקשר רחב יותר; לכל מצווה ישנו גם חלק מסויים הנוגע  
לכלל המצוות שאותו היא אחראית לתקן ולהעלות בצורה יחודית.

כדוגמא לדבר, פרטי מצוות מצה: ההלכות הנוגעות לאופן הכנתה מבלי  
שתחמיץ, צורת האכילה וזמן קיום המצווה שייכים באופן פרטי למצוות אכילת  
מצה, אמנם מידת הזריזות הבאה לידי ביטוי בהכנת המצה ובאכילתה נוגעות  
לכלל המצוות, אלא שבמצוות אכילת מצה עיקרון זה מקבל ביטוי באופן  
מודגש; חז"ל לומדים את מעלת מידת הזריזות בקיום מצוות מהפסוק (שמות  
י"ב י"ז): 'ושמרתם את המצות', שנאמר ביחס למצוות מצה: "מצוה הבאה לידיך  
אל תחמיצנה" - הזהירות מלהביא את המצה לידי חימוץ והפסד נכונה למעשה  
ביחס לכל מצווה ומצווה. מאחר ובכל מצווה ומצווה ישנו סוד עמוק המייחד  
את אותה המצווה ונוגע לקיום שאר המצוות יש מקום לבקש מהקב"ה לסייע  
לנו לקיים את המצווה בצורה הראויה, כך שנוכל לקיים גם את המצוות מתוך  
שימוש בכלל שנלמד מאותה המצווה ומתגדל באמצעותה.

מסיבה זאת השתמשה התורה בביטוי 'זאת חקת התורה' ביחס לפרה אדומה.  
מצוות פרה אדומה מלמדת אותנו מושג הנוגע לכל מצוות התורה, שכן כל  
מצווה מכילה היבטים מסויימים שאינם ניתנים להשגה במלואם, ועלינו לקיים  
אותם מתוך הכנעה והתבטלות כלפי רצון ה'.